

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIATIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COCA.

CUPRINSUL:

| | Pag. |
|---|------|
| G.: Pământul nostru ne cheamă | 741 |
| George Huludeț: Scrisoare din America | 744 |
| A. P. Bănuțiu: Achim Filăru | 745 |
| Delasântioana: Scrisori către țărani | 748 |
| Vierul: Cultura viilor | 749 |
| I. I. Pop: Curățenia și hrana | 750 |
| S. Tamba: Snoave | 752 |
| Știri | 752 |

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament.

Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an 4 cor.

Pe jumătate de an 2 „

Pe trei luni 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărănimea — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuros articole cu povețe economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

ȚARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.”

| | | |
|---|--|--|
| Abonamentul: Pe un an 4 cor. Pe o jumătate de an 2 „ Pe trei luni 1 „ Pentru România 6 Lei | REDACTOR: OCTAVIAN GOGA | Redacția și admini- stratia : Sibiu (Nagyszeben) Str. morii, 6. |
|---|--|--|

PĂMÂNTUL NOSTRU NE CHIAMĂ.

Intre neamurile acestei țări poporul nostru e acela care de veacuri trăiește în cea mai strânsă frățietate cu glia.

Coborîtor din plugari și plugar el însuș, țăranul nostru a fost totdeauna înfrățit cu pământul. Traiul lui zilnic nu s'a desfășurat între pereții casei. Pe câmpul neted mănându-și vituțele la plug, ori pe muchea unui deal pascăndu-și turma de oi, — acest om a trăit din mila pământului. În arșița soarelui de vară, ori în gerul ascuțit al Bobotezii privirea lui a îmbrățișat totdeauna câmpul. De aici înțelegerea minunată a lui pentru atâtea taine ale firei, de aici poezia înflorită a închipuirii lui care-a înfiripat povești. Frunza tremurată a codrului în mijirea dimineții, picătura de rouă pe florile din livadă, vaierul vântului de toamnă printre copacii desfrunziți, toate au găsit răsunset în sufletul lui. Viața i-a fost de veci legată de pământ. Pentru răsărirea grăuntelui sămănat el s'a gândit la nori aducători de ploaia mănoasă; pentru coacerea spicului de grâu el s'a gândit la soare; în drumul pe poteca codrului el s'a rugat să-i lumineze luna și stelele. În toate bucuriile lui a fost îndrumarea firii milostive și tot norocul i-l-a hărăzit pământul. Pământul i-a dat holda cu znopii grei din care s'a hrănit cu copiii lui, pământul i-a dat vinul care l-a înveselit în viața de restriți. De aici *dragostea* nemăsurată acestui om pentru pământ. Această legătură de veacuri se sfarmă greu. El își apără petecul de moșie și mai de grabă chinuiește o viață întreagă sărac și prăpădit, decât să-l părăsească. Dus departe de moșia

lui, prin puterea unor împrejurări, el va simți totdeauna chemarea tainică a gliei. În zori de zi la ivirea razelor de soare, amintirea lui îl va purta spre strașina căsuței albe cu arminden la poartă, iar vântul îi va aduce frânturi de cântece din poiana codrului de brad. Și nu va putea înfrâna îndelung această chemare. Într-o dimineață își va mototoli pripit în traistă hainele și va lua drumul către *casă*...

Astfel e plămădit sufletul țăranului nostru. Acest suflet are anume îndemnuri cari nu muncesc pe părtașul altui neam.

Iată sasal bună-oară. Mesteșugar pironit de scăunelul lui din zori până seara. Traiul lui pe urma sulei cu care împunge talpa cismeii, sau a suveiceii care sfârâie printre firele de bumbac, — nu primește nimic din fiorul pământului. De aceea el nu înțelege pădurea, nu simte zvonul frunzelor. Dumineca după masă când se va plimba cu pași domoli, înconjurat de toți ai lui, — el se va așeza bucuros de hodină la poala stejarului, înfulicând pripit la felia de pâine cu unt. Ochii lui nu vor rămâne pierduți în zarea depărtată, nu se vor aținti cercetători pe coama munților vineți... Nu va ști râde cu soarele, nu va ști plânge cu freământul de jale al frunzelor bolnave. El va grăbi către casă în amurg, îngrijorat să nu răcească și bucuria lui va fi deplină când își va putea înfundă capul în moalele pernelor cu pene de găscă. Acest om dus oriunde — se va simți bine având o tihnă a traiului. Pământul nu-l chiamă. Iată de ce el poate rămâne în orice loc își așează scăunelul. Iată de ce se poate desbărâ de graiul părinților săi și se da cu țara unde postavul e mai de preț. Ai noștri se duc cu greu în altă parte. Pe băiatul plecat la cătănie mama îl bocește ca pe mort, iar el se duce cu sprâncenele încruntate, îndărătnic și frânt de durere.

În zilele noastre, de curând a prins un nou obicei. Oamenii trudiți, împinși de sărăcie și îndemnați de sfatul unor samsari fără durere, — au început să plece dela vetrele lor departe peste mări și țări: la America. Rar poți vedea un mai puternic cutremur de înduioșare ca al acestor călători în ajunul plecării. La gara unui sat din apropierea Hunedoarei am văzut o asemenea

plecare în lume. Eră întreg satul adunat. Bărbații toți au lăsat lucrul, femeile furca din brâu și au venit cu copii cu tot să petreacă pe drumeti. Toți tăceau ca la îngropare; într'un colț un bătrân cu picior de lemn stă trudit și din ochii slăbiți i-se scurgeau lacrimi neputincioase în barbă. Dincolo o femeie gemea neștiutoare. Se auzea un bocet de jelanie stânsă: «Ioane dragu mării.. Ce te-i face Ioanè..» Patru inși, tineri cu fața arsă, călcău neîndemănat în hainele nemțești. Cu dăsații în spate au urcat domol vagonul. Când și-au făcut cruce, i-am văzut că plângeau. M'am zmulș dela fereastră să nu mai văd priveliștea care mă zguduiă. Și'n vreme ce mașina uruia nătâng și strănută nebună mi se părea că deslușesc în amurg mustrea: «Ioane dragu mării.. ce te-i face Ioane»...

Am văzut altă dată Români de-ai noștri în portul din Fiume. Urcau pripiți podul și se înghesuiau în vapor. Pe largul mării se uitau nedumeriți și înfiorați de câmpia de apă. Din tăcerea lor, din mișcările lor obosite, din fața lor stânsă puteai înțelege ce se petrece în sufletul acestor oameni. Ei nu mai știau unde merg, de ce merg. Erau biruiți ca de-o ursită și se duceau fără pic de încredere, fără nici o îndrăzneală. Zmulși din satul lor, aruncați în câteva zile în altă lume, pe spatele acestor nemărginiri de apă verzuie, ei erau neajutorați, nătângi.. Și se duceau așa pierduți, cu privirea prostită, cu ochii mari îngroziți de largul mării.. Rar aruncă câte unul vre-o frântură de vorbă și înzadar învartea un țigan pe clarinet hora bănățenească: «Ano, lugojano».. Nu-l auzea nimeni. Doar' delfinii își potriveau jocul lor pe undele moi după hora săltăreață...

Ajunși la America acești oameni zdrobiți vor fi fost mânați la vre-o fabrică, sau prin vre-o mină de cărbuni..

Dar ori unde vor fi fost în vâlmășagul de mașini, ori la masa cu beutură, în sufletul lor ei vor fi simțit îndemnul de-a se întoarce la vatra de unde au plecat.

* * *

În zilele aceste sosesc știri că acești pribegi fără noroc vin cu cetele acasă. Veniți bieți oameni năcăjiți, veniți cu toții! Prea sunt adânci rădăcinile dragostei de

moșie în sufletele noastre. Nu le putem zmulge de-acolo. Trecutul ne leagă de acest pământ care a fost al nostru și al lacrimilor noastre.

Pământul nostru ne chiamă!

G.

SCRISOARE DIN AMERICA.*)

Iată scumpa mea soție,
Ce voiesc astăzi a-ți scrie:
Cum trăiește lumea-ici,
Și cum lucră prin fabrici.
Am voit să știu curat, -
Iată m'am încredințat.
Aicea toată lumea vine,
Și fabricele is pline.
Fabricele-s foarte multe,
Lacrimile mii și sute.
Muncesc toți ziua și noaptea,
Tot alătura cu moartea.
Lucrul în fabrici e greu,
Și-i plătit destul de rău.
Cine-aude nu mă crede,
D-zău e sus și vede.
Însă de-acum înainte,
Îți voi spune în cuvinte,
Îți voi scrie adevărat:
Ce lucru am căpătat.
Lucru greu, anevoios,
Scoate măduva din os.
Când mă duc cătră fabrică,
Tot mereu tremur de frică.
Întru'n lucru dimineța,
Dar nu-s sigur (!) cu viața.
Nu știu oare că pe sară,
Veni-voiu acasă iară,
Sănătos precum m'am dus,
Ori m'or aduce pe sus...
Pentru ce? voiți să știți?
Iată acei ce cetiți:
Aici sunt ceptoare multe,
Toate cu fier umplute.
În foc strașnic se topește,
Și ca aurul lucește.
Apoi curge ca unsoarea,
Noi îl cărăm cu căldarea.
Îl cărăm unde se varsă,

Vai rău umărul apasă.
Prindem doi inși de căldare,
Implutura în părți sare;
Și te arde și te frige,
Trebue apa a te stinge.
În toate părțile foc,
Și 'nainte și 'n mijloc.
Scânteile sar stropind,
Ca și ploaia pe pământ.
Fumu 'ntunecă fabrica,
De nu se vede nimica.
Cărând fierul să-l vărsăm,
Om de om ne 'mpiedecăm.
Apoi ce este mai greu,
Colbul mare și e rău,
Că se bagă 'n piept la om,
Ca funinginea din horn.
Lucru 'n colb și în căldură;
Și asud peste măsură.
Când din fabrică mă întorc,
Nu mă mai cunosc deloc.
Sunt negru de fum și colb,
Gândesc că-s un pui de corb.
Așa banii îi câștig,
Dacă asud, dacă mă frig.
Pentru un dular cincizeci,
Mult rădic la fiere reci.
Pentru doi și jumătate,
Mult rădic la fiere calde.
Pîn ce fac eu bănișori,
Mi se storc multe sudori.
Toată lumea zice zău,
C'aici noauă nu ni greu;
Că trimitem bani acasă,
Din America bănoasă.
Cine nu mi-a crede mie,
Poate și el ca să vie;
Să vadă și el mai bine,
Ce pățește cine vine.

*) Publicăm aceste rânduri trimise *nevestii sale de George Huludeț* din comuna Lisaura (Bucovina) care e muncitor în America. Jalea adevărată a omului năcăjit are dreptul să fie auzită, și dacă nu e spusă fără greș. Scrisoarea ne-a fost comunicată de dl V. Pălămariu învățător în Lisaura. Red.

ACHIM FILARU.

(Despre America).

Monologul III.

Scena reprezintă o poeniță înconjurată de arbori și tufărie. La stânga, 'n fund se vede un cerc de fete și flăcăi cari fac o pauză, după dans. In planul prim al scenei stă un grup pitoresc de bărbați și femei mai în vârstă, șezând pe scăunele și lavițe. La ridicarea cortinei, s'aude un râs sănătos. Achim șade 'n mijlocul grupului, purtând acelaș costum ca 'n monologul II.

Achim: (cu aerul de mulțămire al omului care distrează întreagă ceata). Ce umbli cu gura pe unde nu te slujește glagoria, cumetre Niculaie? Da căz n'ai lipsă să te-ici cu povestea până'n Cluj, că Brașovu-i aci aproape. Io țtu minte deslușit de tot, că 'nnainte de-a să iscodi carul ăl de foc, făceă omu maslu, să spovedea și să grija după toată rânduiala, când plecă bunăoară numa la Brașov. Par'că știai că ai să mai ieși din pădurea Bogății!? Că eră o hoție ș-o haiducie 'n Ardeal, ca pe vremea lu Tunsu!

Plecă omu greu la drum și 'ndoit cu inima.

Or tu nu știi, că mumă-ta se boceă ca la moarte, când ai pornit tu 'n cătane... și că ieșise ficiorii și fetele cu diplașii până 'n capu satului, de eră o minune, că nu mai aveam chip să ne desfacem unii de alții: da un plâns, da o văitătură și-un cântec de-alăută și-o jale 'ncuscrită c'o beție... păreă că venise plinirea veacului, nu altceva. Ș'adecă ce treabă mare, rogu-te?: să icea omu meu la Brașov, să-și facă manegura pe cinci săp-tămâni. (Grupul zâmbește). *Achim* (c'o ușoară nuanță de melancolie).

Azi?.. o zi că io mai știu cari-s pe-acasă și cari-s in București, in Peșta, in Hambur, ori in America?

Lucru mare, ce-amestecătură între limbi și nații, că doar nici la Turnu Vavilonului n'o fi fost ca acuma. Trinu ăsta ne 'ncurcă de nici prorocu Varlaam nu ne mai adună la un loc, că-i vai de lume, c'am ajuns curat că făina orbului din Vanghelie. (O clipă pauză).

Și zi, s'o dus și Lițuc'al Floarii? (Câteva voci: dus!).

Noa, măi omule, ..o plecat ca cum te-ai duce 'n pădure s'aici un car de lemne: nici tu Doamne-ajută, nici tu ziua-bună, nici tu drac să te iee! Ș'o pus de gând, n'o spus nimurui o vorbă și 'ntr'ō dimineață o șters'o băiatu cu corabia lu Mizlăr!

Ba vă spui-io, ute-aci, că sânteti, vorba, cu toții mai tineri ca mine,... da 'ntr'atâta s'o mai schimbat lumea 'n hei cin'zeci de ai din urmă, cât, dacă i-ar cășună cumva arhanghelului să

trămbițe 'nvierea morților, ar fi gata c'ar trebui să se prăpădească de iznoavă hei inviați, când ar da cu ochii de drăciile și minunățiile câte le mai poartă pământu ăsta pe scoarta lui. Mă, mă, ... da cine s'ar fi cutezat batăr gândi, când eram io ficior, c'o să viie vremea să treacă Rumâni de-ai noștii balta haia dela Hambur cătr' America. Imi aduc aminte că ne povesteă 'n tinerețe. văru ăsta alu Papăgol despre Dunăre, că...

(O voce: Cine, nene Achime?)

Achim (explicând). Da Chiorilă care-o păzit v'o zece ani oile 'n Dobrogea... căz li ți fi ajuns pe Chiorilă, hăl ce arsese de trei ori!

(Voci, aprobând: ăhă, kăhă!!)

Achim: Noa el ne povesteă, când eram ficior, despre Dunăre și ziceă că-i de cinci ori cât Oltu, pe airea și de sease ori... și ne luă mirarea, de rămâneam cu gura căscată. D'anăi acum, ce-i Dunărea pingă oaceian!? Ca părău dintre hudiți alătura de Olt!

(Cu ironie). Da ori ce-ar spune ei, că umblă corabia zece zile de-arându tot pe lac — că io unu nu crez și noroc bun! Ce drac de baltă ar fi ș'aia? Căz un sfârșit tot trebuie să aivă ea! Adecă noa vorba povestii: „din țințar armăsar!“ Spun și ei mai cu dichiseală, că minciuna încă-i drăgăstoasă — ea când are cine-o trage.

Ai mai rea, pe dreptu. că-i boala aia, cholera, care-i apucă când trec apa, ... fie la ei acolo. că-ice că li s'ar întoarce, să iertați, rânza și belesc hulpea până li să 'nnălbesc ochii din cap. (râsete).

Nepotu ăsta al nostru o scris, pecum o săptămână 'ncheiată, el n'o băgat o bucătură 'n gura lui... azi rău, mâne mai.. cine moare, el moare, num'odată eră gata cu el, de-o cotate să vie a șasea zi doftoru și l-o 'mpuns c'o sulă de argint pin dreptu brăcinariului, să iertați, tomna prin foale. Așa zău! Noa vezi aia-i Americă, fârtate (râset în grup!) Pleci tu citav de-acasă și ajungi țapăn, numa bun de 'ngropat când te coboară la Clevilant. Ș'asta iac'ășa! Da spuneă al Morarului alta, că pe ei morți îi aruncă la pești, ca să nu miroase greu, că nu le vine bine la domni!

Lucru prost cu învățații eștia, că nu mai au nici credință, nici suflet... încep a să apropiă de dobitoace. Ba le și întrec cu lăcomia lor, căz și America din lăcomie s'o izvodit. (O voce: Da cum... adecă nu Mizlăr o găst America?)

Achim (lămurind). Ia Mizlăr! O fost amintrelea treaba. Adecă stăi chiar să v'o spui cum o fost. Că mi-o povestit toată istoria

dascălu Ironim, mai în cești ani. (Achim 'și ia o poziție gravă, grupul se răscolește o clipă, apoi se reasează făcând mutre atente).

O fost ei doi, cari o găst-o, da pe dreptate, unu-i hăl adevărat. Chiar întâiașdată o găst-o Cristea fără Colun și numa târziu i-o furat Colun Amărigu planurile și-o botezat și țara după numele lui, de i-o zis America. Adeca s'o iau chiar dintr'un 'nceput. Cristea eră un om minunat și desghietat la cap. Acum el o tot vâst că apa aduceă vreascuri, lemne, câte-un fund de ciubăr, mai câte-o doagă și 'ntr'o zi, cum stă el pe marginea lacului — bagsama o fi vrut omu să să scalde — zice 'n gându lui: „mă om de Dumnezeu, da oar' de unde sfântu să vie doagele estea de ciubăr? Că dac'o fost ciubăr, o cotate să-l hăznuiască cineva!“ — Și dacă i-o tunat omului gându ăsta 'n cap o fost gata, că l-o 'nceput a-l munci zi și noapte și 'ntr'o bună dimineată i-o spus tovarășului Colun, ice: „măi fârtate, io stiu una da să nu mă răzi... hai să trecem balta, că dincolo trebuie să fie o țară cu oameni“.

Da Colun eră mai târziu la minte și nu prea aveă nici inimă bună omu, ș'o 'nceput al luă 'n bajocură,... ice: „doaga care-ai vâst'o tu pe oaceian o fi hai care-ți lipsește ție 'mprejurul capului!“ și râdeă noa de el. Da Cristea n'o lăsat dintr'ale lui și-ice: „bine-bine, las' că-i vedeă tu, că io nu grăiesc în lături!“ .. și s'o dus oblu la 'mpăratu și s'o rugat așa: „Măria Ta, milostivește-te de mă 'mprumută c'o corabie și cu oameni de sama lucrului ăstăuia, că io am adevăriri, pecum că dincolo de tău trube să fie o țară și io vreau s'o caut și de-oi găsi-o s'o stăpănim în tovarășie!“ Impăratu, lacom cum eră, dac'o auzit, ice: „bine fātu-meu, iacă aci-ți corabia da de nu-i găsi țara și mi-i hemesl oamenii de geaba, să ai încunoștințare, că capu tău are să stea unde-ți stau picioarele.

Noa bine! Da Cristea eră om cu corajie, nu s'o teșit de amerințare și-o plecat; dapăi ți-o umblat și ți-o răsumberlat cruciș și curmeziș peste mare, cam șase săptămâni de-avalma, până num'odată li s'a gătat merindea și slugile o 'nceputu-să a roscoll împotriva lui și-a-l amenință cu moartea. Da el — tot gând bun o avut dela Dumnezeu — ice: „mai stați dragi tovarăși numa până dimineată și de n'om da de loc zvântat, facă-să voia Tatălui ș'a voastă, plătire-aș batăr cu capu îndrăsneala mea“.

(Voci: tttiiii!)

(Va urma).

SCRISORI CĂTRA ȚĂRANI.

XI.

Bade Șofroane!

Am ajuns acum să-ți răspund la întrebarea cea mai de căpetenie pe care mi-ai făcut-o: adecă asupra rostului locuinței, asupra curățeniei.

Semnul cel mai bun al unui neam cu rânduială 'n gospodărie-i curățenia...

Numai după cum îi văcăluită casa poți cunoaște că ce fel de om șede 'n ea... că gardul spart, casa dărăpănată, fântâna fără loitri, ograda plină de bălegar, n'arată alt ceva decât că acolo s'adumbrește un om care nu-i vrednic să vadă fața soarelui.

Curățenia locuinții îi tocmai ca a omului... Cum te premești în haine curate, cum îți tai barba și-ți curăți trupul, cum arăți altfel de om. Vezi așa-i și locuința... că și ea-i supusă la toate murdăriile și dacă n'are cine o premeni, îi ca omu care nu s'a curățit luni de zile: murdar, imputit, sălbatic și grețos.

Ce frumos ni s'arată vederii, când, mergând pe drum ostoii de oboseala călii, zarea ochiului ni s'ășează pe-o casă frumoasă, spoită curat, pe lângă ea c'un gard întreg iar la ferestri c'un strat două de flori cari par'că te 'mbie să mai trăiești, căci ți-arată, câte bunătăți, câte frumseți a hărăzit bunul Dzeu pentru omul harnic, și, nu știu cum, uitându-te lung la cuibul ăsta frumos, ți-se înviorază simțurile și, văzând milostivirea dumnezeiască în hărnicia omului, imprumuți din ea puterea de-ați urmă drumul.

„Ferice de cei ce iubesc podoaba casei tale, Doamne!“ zice Evangelia, bade Șofroane. Dar în orice bordeiaș sau căsuță, unde locuiește un creștin bun, acolo locuiește Dzeu, că nu numai biserica-i casa Domnului ci casa Domnului îi în tot locul unde s'adăpostește un om cu credință 'n El, unde orice gândire, orice pas numai în numele Domnului se face.

Vezi chiar de aia, bade Șofroane, noi, cari de veacuri am preamărit pe Domnul în căscioarele noastre, și-am învățat în ele pe copilașii noștri să-l laude și să-l preamărească în veci și pururea, trebuie să grijim de acest altar al familiei ca de casa Domnului, că numai îngrijind de el preamărim pe Dzeul neamului nostru, care ne-a dus peste furtunile veacurilor și ne-a trecut teferi până 'n ziua de astăzi.

Dzeu trăește 'n trupul omului, în locuința omului și în tot unghetul unde se găsește o inimă care i-se închină și-l preamărește...

Creștinul dară trebuie să-și ție trupul curat, locuința curată, gândul curat și cu încredere în Dzeu, ca așa, ori unde, în toate mișcărilor, în toate simțurile, în toți pașii lui să vieze Dumnezeu.

„Că tot darul și tot bunul dela Impăratul luminilor este!“

Dar să mai vorbim și altfel...

Necurătenia locuinței îi cel mai mare cuib de boale, așa că ne pomenim bolnavi și nu știm de unde.

Asta n'o spuiu dela mine, bade Șofroane, dar am învățat-o și eu dela doftori...

Pe noi nu ne poartă altceva în lume decât aerul curat, că noi dăm afară aer stricat din noi, și tragem aer curat, căci numai așa putem trăi.

Acuma să ne socotim puțin asupra ăstui lucru ca să mă pricepi.

În noi îi aer stricat pe care-l dăm afară prin răsufare cu gândul că tragem în locul lui aer curat.

Dar îl tragem? — îi vorba!

Cum să-l putem trage, păcatele noastre, când noi locuim, de multeori, într'o mică locuință 5—6 oameni, cu vitele împreună... Și'n curte-i bălegar și murdărie și dinaintea căsii ne stă un lac plin de g'od, din care iese un miros greoiu și puturos.

Noi și'n casă n'avem aer, și'n curte suntem încunjuțați de aer stricat, nouă numai câmpul ne mai curăță plumânii. Că de n'am mai ieși la arat, la sămănat, la cosit, la secerat, și-am rămânea tot în cocioaba noastră apoi am deveni un neam bolnăvicios, de doamne ferește.

Dar vezică, cu puțină socoteală, n'ar trebui să fie așa.

Că omul care are un cuib, împrejmuit cu-o mică ogradă și nu și-l știe țineă curat ăla nu-i vrednic să-l aibă... (Va urmă).

CULTURA VIILOR.

Țara noastră e bogată în ținuturi, unde se produce vin bun, în unele foarte bun. Numai ținuturile muntoase ale ei nu sunt potrivite pentru vița de vie; în aceste strugurii nu se coc. La poalele munților nostri însă adesea găsim locuri plantate cu vii prețioase. Dealurile în fața soarelui produc vinul cel mai bun. Chiar la șes se cultivă vii, isbutind foarte bine și aducând frumoase venite.

Pân' a nu începe filoxera și ceilalți dușmani ai viței să pustiască viile, ele tot aduceau roadă și răsplăteau mai mult sau mai puțin osteneala și cheltuețele vierilor; de când însă acești dușmani s'au ivit pretutindeni și au pustiit fără cruțare, în unele locuri tot, de atunci izvorul de câștig cel mai însemnat al multor milioane de plugari a încetat.

Odinioară, vii sădite de sute de ani, gunoite rar de tot și rău, cu rădăcinile descoperite de ploi, cu soiuri multe și adesea slabe. vii plantate în locuri nepotrivite, la loc prea sus și costis unde gunoiul și chiar și pământul sunt spălate de ploi, sau prea jos unde cea dintâiu brumă le ajunge, ori apoi la locuri prea expuse vânturilor, pe lângă aceste de multe-ori rău cultivate, — chiar și aceste vii aduceau folos oamenilor.

Decând însă dușmanii viilor au pustiit tot. mii de sate au rămas fără vii și în chipul acesta fără un izvor foarte însemnat de venit.

În multe locuri oamenii au încercat de nou să sădească viță de odinioară. Aceasta însă nu mai poate lupta cu dușmanii ei aduși aici din America. După puțini ani acești dușmani o coleşesc și pustiesc de nou.

Stărpirea viilor este în multe locuri o cauză de căpetenie a stării scăpătate în care oamenii au ajuns. Ea a fost cauza că mulți, nemai având toamna venitul din vii, au făcut datorii și astfel au ajuns din rău în mai rău. Stărpirea viilor și lipsa vinului au făcut să se răspândească așa de înspăimântător la sate consumarea rachiului (vinarsului). Stărpirea viilor îi constrânge pe oamenii noștri să apuce bățul pribegiei. Stărpirea viilor a cauzat în mare parte destrămarea materială și morală a poporului nostru.

E timpul ca acestui rău să-i punem capăt.

E timpul să stăruim mai înadins pentru cultura viilor amăsurat împrejurărilor schimbate din zilele noastre.

Multe ar fi de făcut și multe se pot și face, până și în cea din urmă comună, pentru îndreptarea lucrurilor.

Ce și cum ar fi să facem, vom arăta cu alt prilej.

Vierul.

CURĂȚENIA ȘI HRANA

Nu se potrivește vorba *deștept*, cu vorba *murdar*; nici *traiul bun* cu *omul murdar* și nătâng.

Când zic *deștept* înțeleg: *curat* și *binehrănit*. Căci hrana bună aduce întărirea trupului și a minții. Un om deștept nu

sufere să fie murdar; căci murdăria trupului aduce și murdăria minții: face ca pielea noastră să lapede mai multă nădușală (suoare) care duce cu ea și elemente (părțile) ce ar folosi foarte mult alipindu-se la bunul simț și la creer. Și un asemenea om, care ar lăpădă din darurile naturii prin nădușală și alte mirosuri urite ce se țin după omul murdar, nu ar mai putea să aibă mintea atât de ageră, deci n'ar mai fi atât de deștept.

Și iarăș un om care prin hrană n'ar aduce creerului toate elementele (părțile) el și-ar perde din vioiciunea lui, oricât ar căută să facă pe deșteptul — căci și deprinderea minții mai pune creerul în mișcare aducându-l în stare de a judecă.

Pe urmă: hrana și curățenia aduc sănătate, căci omul deștept nu suferă să trăiască cu gunoiul în casă după ușe, ori cu băligarul vitelor la fereastră aducându-i mirosul urit și bolnav în casă; și iarăș omul deștept, care cel puțin la câte o zi mare ar avea un puiu de găină în oală — nu ar lăsa curtea neîngrijită: casa ar fi sclipitoare de curată; cotețul găinilor asemenea, și pus într'o parte unde găinile n'ar avea de a face cu zarzavaturile; grajdul (coșarul) vitelor ar fi așa fel pus, ca gunoiul scos dela vite să fie pus teanc deoparte, unde cu inleznire ar putea fi luat în car și dus la câmp pe locurile de arătură. Nici femeia n'ar lăsa coplii să se târască prin gunoaie, de unde ar putea lua fel de fel de boale.

Deasemenea omul deștept (omul curat și binehrănit) nu s'ar simți bine ca grădina lui să fie plină de burueni rele, ci de pomișori și fânate într'o parte, de viță, legume și zarzavaturi în altă parte; iar în fața casei n'ar lăsa să crească bozii și ștevie, ori să trepete vitele de colo până colo cu murdăria după ele, ci ar face câteva brazde de flori; iar umbletul vitelor și al pasărilor ar fi într'o altă parte, unde stăpânul casei ar putea — dintr'o aruncătură de ochi pe fereastră — să vadă că gardul cutare are o spărtură pe unde purceul intră la cartofi ca să-i îngrijească, ori vițelul se duce la fasole s'o ude, ori la trifoi să-l cosească.

Și toate acestea sunt roadele curățeniei și ale bunului traiu.

Îți place să mânânci bine și să fi curat, te chivernisești din toate părțile; buna și frumoasa rânduială, ca și curățenia, domnește în toate afacerile tale. Sănătatea ta și a copilașilor tăi îți face bucuria casei; iar *punga* e plină și gata oricând să-ți facă o afacere frumoasă.

I. I. Pop,

învățător în Conțești (Dâmbovița).

SNOAVE.

Înainte vreme, pe când nu eră car de foc la Bălgrad, nea Toader care neam de neamul lui n'ayusese ceas de buzunar, măsură vremea după porțiile de tutun, câte i-le mistuia luleaua, care — între noi fie zis — nu i-se răcea în gură, decât după ce adormea.

Dela el de-acasă până 'n capătul Bălgradului îi trebuia cu căruța *tăman* vreme de-o pipă bine hrănită. Când se puneă în căruță își infundă zdravăn luleaua, îi dă foc și când ajungea în Țigănia Bălgradului pipa trăgea de moarte.

Știa lucrul acesta dela fiertat tată-so și nu se înșelă, decât când i-se întâmplă vr'o pacoste, de eră nevoit să zăbovească mai mult pe drum.

După ce s'a făcut car de foc hai să meargă și el eu ăsta la Bălgrad, — deabia o să-i mai hodinească o leacă călușcii.

Și-a infundat iarăș luleaua cu tutun, ca din al altuia, și s'a suit și el dimpreună cu alții într'o *coteneală* după *iapa neamțului*.

Abia se dedase însă cum se cade omul cu hodorozeala roatelor, când iată că intră supraveghetorul și-i spune să se dea jos c'au ajuns la Bălgrad. Nea Toader începe să zimbească. Luleaua îi eră mai bine de jumătate nepetrecută.

Ți-i ride tu de moș-to, nu de mine, — gândi în sine.

— Pe semne ți-s'o ostenit *iapa*, jupâne — îi zice — și vrei să te scapi de noi, să ne lași în mijlocul drumului. Dacă ai știut că nu-i harnică să ne ducă, să ne fi lăsat de unde ne-ai luat!...

— Auzi bade, lasă glumele și dă-te jos, c'o să plecăm mai departe și o să te căești, c'o să te punem la gloabă.

Văzând omu nost că supraveghetorul se cam mai duce de acolo și că mulți dintre tovarășii lui de drum se coboară jos, scoate și el capu pe fereastră să vadă pe unde-or fi?... Când colo, ce să vadă?... Bălgradul în picioare!

Sare iute jos și după ce face vr'o două mătanii peste șini, uluit cum eră cu fața plină de mirare amestecată cu sfială se dă mai aproape de mașină.

Stă el oare-cât așa cu ochii încremeniți la ea, iar când dă să plece mai departe și 'ncepe a pufăi mașina își încheaștă unghiile după ureche și trăneste un scupat alătura:

— Ptiu, ucigă-te sfânta cruce!

S. Tamba.

ȘTIRI.

Circular episcopesc pentru combaterea alcoolizmului. Cu Nr. 3132 dela 11 Noemvrie n. a. c. Prea Sf. Sa d l episcop Ioan I. Papp al diecezei Aradului adresează preoților și învățătorilor din eparhia sa un circular prin care arată primejdia beuturilor spirituoase și mijloacele de îndreptare. Recomandă îndosebi prele-

gerile populare, ținute poporului acum în timpul iernii, de către preoți și învățători. Drept izvoare pentru o bună studiere a chestiunii recomandă 7 publicațiuni românești, 1 maghiară și 3 germane. Indeamnă pe preoți și învățători să stăruie a înființa în toate comunele societăți cu numirea: „*Societatea culturală a creștinilor gr. or. români din comuna N.**”, la cari să se înscrie toți parohienii Scopul acestor societăți să fie combaterea alcoolizmului, întărirea credincioșilor în moravurile cele bune și luminaarea lor în cele economice.

Capul lucrului e ca fruntașii satelor să premeargă cu pildă bună.

Înșiră mai departe dispozițiile *legilor, ordinațiunilor și regulamentelor* prin cari se combate alcoolizmul, anume:

1. Băieții sub 15 ani și fetele sub 14 ani sunt oprii de a cerceta birturile ori de a lua parte la petreceri publice de dans. *Birtașul*, care suferă în localul său astfel de băieți și fete, precum și părinții ori tutorii, cari permit acestor minori să petreacă în birturi, se pedepsesc cu amendă de bani până la 100 cor. ori 5 zile închisoare.

Arătarea se face la pretură (Ordinațiunea ministrului de culte și instr. publ. Nr. 23,857 din 1903. Regulamentul comitatului Arad Nr. 820/1901 din 23 Iulie 1901).

Birtași sunt obligați a țineă în localurile lor pe părete aceasta dispozițiune la loc, unde se poate vedeă ușor, iar cel ce ar nesocoti aceasta, va fi pedepsit asemenea cu amendă până la 100 cor. ori cu 5 zile închisoare.

Arătarea se face la pretură (Ordinațiunea ministrului de culte și instr. publ. Nr. 23, 857 din 1903. Regulamentul comitatului Arad Nr. 820/1901 din 23 Iulie 1901).

Birtași sunt obligați a țineă în localurile lor pe părete această dispozițiune la loc, unde se poate vedeă ușor, iar cel ce ar nesocoti aceasta, va fi pedepsit asemenea cu amendă până la 100 cor. ori cu 5 zile închisoare.

2. *Pe credit* nici un birtaș și nici un comerciant nu este permis să vândă beutură în mic, decât numai până la suma de 4 cor. Ceeace ar trece peste această sumă, birtașul ori comerciantul nu este în drept a pretinde dela acela, căruia i-a vândut beutura. Această dispoziție trebuie asemenea să fie pusă tipărită pe părete în fiecare birt ori boltă, unde se vinde beutură spirțuoasă. Cei ce nu fac aceasta se pedepsesc cu amendă de bani până la 100 cor. (Articolul de lege XXV din 1883. §. 22. — Regulamentul comitatului Arad. Nr. 568 §. 9 din anul 1886).

3. În apropierea de biserică și școale nu este permis a se deschide birt. (Art. de lege XXV din 1899. — Regulamentul comitatului Arad Nr. 568 §. 9 din anul 1886).

4. În decursul serviciului divin în apropierea bisericilor ori pe drumul, unde se face vre-o procesiune, în timpul procesiunii, toate birturile și localurile, unde se vinde rachiu, trebuie să fie

inchise. (Ordinul ministrului de interne Nr. 78543/V din 1899 §. 14).

5. Acela care se prezintă în public în stare de beție pricinuitoare de scandal, se pedepsește cu amendă de bani până la 50 cor. (Artic. de lege XL din 1879 §. 84).

6. Cel-ce în birt, în ospătărie, în stradă ori în alt loc cu intențiune imbată pe altul, apoi birtășii ori incredințații lor, dacă unui om deja beat îi dau să beie și mai departe beutură spiritoasă, vor fi pedepsiți cu amendă de bani până la 100 de cor. Dacă un birtăș se face vinovat de repetiții de această transgresiune, atunci i-se ia licența dela 3 luni până la 1 an. (Art. de lege XL din 1879, §. 85).

Preoții vor aduce chestiunea și în desbaterea comitetului parohial și vor stărui să devină apostoli întru combaterea alcoolizmului.

Lucrarea neîntreruptă și cu izbândă — se zice în circular — va fi privită ca o vrednicie deosebită pentru toate persoanele ce se afla în slujba bisericii.

Numărul băncilor noastre. „Anuarul băncilor române pe 1908” arată că numărul băncilor noastre împreună cu filialele lor, se ridică la 160; iar împreună cu alte așezăminte economice pe cale de a se înființa, numărul lor se ridică la 202.

Din prilejul călătoriei sale la Cluj pentru proces, Dl *Dr. I. Lupaș*, a ținut studenților universitari de-acolo o conferință despre: „*Inființarea mitropoliilor române*”.

Prelegeri populare în desp. „Orade” al Asociațiunii. Acest despărțământ, spre marea bucurie a noastră, a tuturor, a pus la cale ținerea de prelegeri populare, înființarea de biblioteci la sate și aranjarea unei expoziții din obiecte ale industriei de casă. Prelegerile cele dintâi s’au ținut în comuna *Giriș*. Dl director al desp *Dr. Aurel Lazar* a vorbit unei mulțimi mari de popor despre însemnătatea „Asociațiunii” pentru binele poporului. Dl *Dr. Cornel Bulc* despre *unirea strănsă ce trebuie să fie între cărturari și săteni*. Dl *V. Babi* despre *foloasele pomăritului*. Protopopul *Al. Muntean* a lui *Vasile* despre *bibliotecile și agenturile populare*, înființându-se în *Giriș* câte o astfel de instituție folositoare. Cărțile pentru bibliotecă au fost trimise de comitetul central Asociațiunii.

Jubileul ziarului „Gazeta Transilvaniei”. Acest ziar împlinește la *Anul nou* 70 de ani de când luptă pentru fericirea poporului nostru. Din acest însemnat prilej se va scoate un număr jubilar la care vor contribui mulți fi luminați ai neamului nostru. Acest număr se poate abonă cu prețul de 1 cor. Venitul curat se va întrebuința pentru *bibliotecile populare*.